

**NICOLAE RAEVSCHI –
80 de ani de la naștere
(29.XII.1929-13.V.2009)**

Distinsul lingvist Nicolae Raevschi la 29 decembrie 2009 ar fi împlinit 80 de ani de la naștere. Mi-a fost un bun coleg de breaslă, în cadrul acelorași instituții – Academia, iar mai apoi și Universitatea, timp de 45 de ani.

Regretatul Nicolae Raevschi este o personalitate cu o excelentă pregătire în filologie, care s-a dăruit în întregime, cu un devotament total investigației. A fost înzestrat cu un excepțional har de cercetător. A și muncit mult, cu dârzenie, tenacitate.

După absolvirea școlii de 7 ani din satul natal Cosăuți și a școlii medii nr. 1 din or. Soroca, își continuă studiile la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1950-1955), avându-i profesori pe cunoscuții savanți și dascăli universitari Nicolae Corlăteanu, Vasile Coroban, Leonid Pancratiev. Urmează studiile de doctorat în domeniul istoriei limbii la Institutul de Lingvistică din Moscova. În 1958 susține cu succes teza de doctor în filologie, cu tema *Destrămarea declinării latine în romanica răsăriteană*, scrisă sub îndrumarea reputatului romanist Dimitri Mihalci.

Din același an își începe activitatea în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al AȘ a RSSM. În 1964 publică, împreună cu alți autori, prima lucrare de proporții, *Curs de gramatică istorică a limbii moldovenești (Curs de gramatică istorică a limbii române, 1991)*.

Ca om de știință, Nicolae Raevschi s-a afirmat de timpuriu.

O altă lucrare colectivă, la care omagiatul și-a adus contribuția, de asemenea, în mod substanțial în calitate de autor și redactor, este volumul *Scurt dicționar etimologic al limbii moldovenești* (1978), elaborat în colaborare cu M. Gabinschi (autor și redactor), S. Berejan, Al. Dârul, T. Iliășenco. Această lucrare a fost distinsă cu Premiul de Stat al RSSM, în 1989, și cercetătorului s-a învrednicit de recenzii elogioase ale unor specialiști notorii în materie din străinătate.

Nicolae Raevschi a fost la noi, în Basarabia, un remarcabil specialist în domeniul istoriei limbii, un proeminent slavist și un etimolog de frunte. În acest sens, drept confirmare, la scrierile menționate mai sus se alătură valoroasa monografie *Contactele romanice răsăriteni cu slavii. Pe bază de date lingvistice* (1988), care i-a servit omagiatului ca bază la susținerea tezei de doctor habilitat în filologie (1998), și culegerea *Etimologii și alte studii de lingvistică* (2006).

Limba română ca obiect de studiu și poporul român sunt mai mult decât repere comparatiste în lucrările sale lăsate posterității. Cercetând în studiul său monografic *Contactele romanicilor răsăriteni cu slavii* elementele slave în limba română, autorul evocă „epocile etnice” ale românilor delimitându-le, în fond, pe bază de dovezi lingvistice.

De reținut însă în acest context că doctorul habilitat Nicolae Raevschi a avut de înfruntat în activitatea sa de până la sfârșitul anilor '80 multe praguri. Or, în condițiile republicii noastre, filologia și istoria au fost vreme îndelungată domenii ale științei deosebit de dificile. De aceea, în interiorul acestui om de știință, acestui om cu deschidere spre comunicare, vrednic, generos și plăcut, se ascundea, ca și în cazul altor colegi ai săi, „un mare tragic”. Zbuciumul lăuntric al savantului Nicolae Raevschi a reflectat drama intelectualului și în genere a românilor basarabeni și bucovineni, sortiți să trăiască și să activeze sub regimul totalitar sovietic.

Referindu-mă la ultima carte tipărită, *Etimologii și alte studii de lingvistică*, cântecul de lebedă al autorului, aș avea de concretizat că această culegere înmănunchiază articole în care se cercetează sub raport etimologic peste o sută de apelative și termeni onomastici, articole în care sunt examinate fenomene de gramatică, de lexic, semantică, chestiuni privind contactele limbii române cu limbile slave, precum și unele probleme cu o tematică mai puțin cercetată la noi. E vorba de tratarea unor probleme privind corespondențele fonetice și lexicale între idiomul strămoșilor noștri de până la romanizare și domeniul lingvistic baltic, de concordanțe traco-baltice studiate începând cu B. P. Hasdeu, apoi de Poghirc, Toporov, Vraciu. După opinia lui N. Raevschi, în același plan pot fi tratate și unele hidronime ca *Bârlad, Moldova, Șacovăț, Țuțora* etc.

Cercetările din ultimii 10-12 ani ale profesorului Nicolae Raevschi urmau să se încununeze cu publicarea *Dicționarului de derivate*.

Ceea ce știu și pot informa e că la Institutul de Filologie al AȘM există doar o parte din această lucrare lexicologică de proporții. Căutările celeilalte părți din volum continuă, dar deocamdată fără succes. Există o amplă introducere teoretică și o parte din dicționarul propriu-zis, și anume 11 articole de dicționar: A, B, C, D, E, F, G, L, N (parțial), O și S.

Studiul teoretic introductiv este intitulat *Sensul derivațional* și îi aparține în exclusivitate lui Nicolae Raevschi. Autorul ia în dezbatere o serie de probleme cu privire la conceptul de sens derivațional, la definirea acestuia, la clasificarea sensurilor derivaționale etc.

Dicționarul a fost inițiat la mijlocul anilor '90 ai secolului trecut ca o lucrare colectivă, dicționar considerat de acad. Nicolae Corlăteanu ca fiind „primul de acest fel în lingvistica română”. De altfel, acad. N. Corlăteanu a și publicat în anul 1994 studiul *Preliminarii la Dicționarul de derivate* (vezi: RLȘL, nr. 6, 1994, p. 52-57), inclus ulterior în *Nicolae Corlăteanu, Testament. Cred în izbânda limbii române*. Selecție, coordonare și prefață de Alexandru Bantoș, Chișinău, 2010, p. 71-77. În faza inițială de elaborare au colaborat, prin prezentarea unor materiale privind cuiburile derivaționale, regretații Arcadie Evdoșenco și Ion Zaporozjan, de asemenea domniile Anton Borș, Teodor Cotelnic, Vasile Botnariuc, Alexandru Dârul, Marcu Gabinschi,

Gheorghe Popa. În ce măsură a folosit Nicolae Raevschi materialul prezentat de colegii săi nu pot să-mi dau seama.

Problema acum e alta: găsirea dischetelor pentru cele 16-17 litere, pe care nu le-am nominalizat mai sus, și purcederea la pregătirea *Dicționarului de derivate* pentru tipar.

În încheiere aș mai adăuga neapărat că reputatul cercetător Nicolae Raevschi în anii 1994-2006, în calitate de profesor universitar interimar la Facultatea de Filologie de la Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău, a predat cursurile de gramatică istorică a limbii române, de gramatică comparată a limbilor romanice, iar apoi, timp de 2-3 ani, și un curs opțional de derivatologie. Studenții au apreciat mult prelegerile profesorului. Sub îndrumarea lui Nicolae Raevschi au fost pregătiți 3 doctori în filologie.

Să ne aplecăm cu respect profund asupra cărților lui Nicolae Raevschi, savant cu o bogată cultură filologică. Scrierile sale rămân a servi o sursă valoroasă pentru cunoașterea istoriei limbii române și a ființei noastre.

VASILE PAVEL
Institutul de Filologie
(Chișinău)